

helt uskadt igennem begivenhederne (en ikke ringe bedrift i betragtning af bevisernes stilling), mens de Retz udpeges som den sandsynligste anstifter af attentatet – hovedsagelig fordi en række andre moralsk anløbne personer havde et alibi. Man tror det gerne om de Retz, men mere interessant end disse spekulationer er bogens hovedindhold, skildringen af periodens europæiske storpolitik med særlig vægt på udformningen af den franske politik i forhold til oprøret i Nederlandene.

*Alex Wittendorff*

*J. deVries: The Dutch Rural Economy in the Golden Age, 1500–1700. Yale Series in Economic History, Yale UP, New Haven & London, 1974. XV+316 s. £ 6.75.*

Dr. deVries' bog holder egentlig mere end titlen lover. Landbruget i de fem provinser, undersøgelsen dækker – Friesland, Groningen, Utrecht samt Syd- og Nordholland – hævede sig ved periodens indgang næppe over andre, europæiske regioner og var langt fra i stand til under 1500-tallets økonomiske vækst at dække Nederlandenes egen forsyning med brødkorn og animalske produkter. Vækstfænomenerne er heller ikke noget specielt for Nederlandene, men derimod nok udformningen af den vækst, der i 1600-tallet gjorde det nederlandske landbrug til Europas mest avancerede i teknisk henseende og hvad angår afgrødetyper. Dr. deVries' forklaringsystem, som fastlægges allerede fra første færd, bevæger sig indenfor et stramt og meget teknisk mønster af økonomisk typologi. Han tillægger navnlig arbejdskraftens store bevægelighed, landbrugets specialisering og landindustrien afgørende vægt som incitamenter, så afgørende, at landbrugssektorens vækst skabte forudsætningerne for byernes vældige, kommercielle ekspansion – i hvert fald ifølge forlagsreklamen: i praksis er konklusionerne mere nuancerede.

Der er uden tvivl tale om et dygtigt gennemført arbejde indenfor et centralt emneområde. Alligevel savner bogen nok et europæisk udsyn. Det er vigtigt, at hovedvægten lægges på specialisering og ikke på forøgelse af produktionen af brødkorn, formentlig vel af økonomiske grunde. Med rette tillægger dr. deVries borgerstandens investeringer i fast ejendomsbesiddelse i 1600-tallet en afgørende betydning, men dens interesse samlede sig om finansiering af tekniske forbedringer (dræning, kanaler, vindmøller) og nye afgrødetyper. Netop derved – og det burde nok have været betonet noget stærkere – adskiller væksten sig fra den, vi kender fra andre områder af Europa (Polen, Danmark), næppe blot (som en amerikansk anmelder har hæftet sig ved, *The American Historical Review* 81, 1976, s. 401), fordi det »feudale« system kunne blive en hindring i sig selv, men også fordi den økonomiske vækst udefra og korneksperten via Amsterdam for godsejeraristokratiet ikke indeholdt incitamenter til tekniske eller driftsforbedringer, men kun til økonomisk udnyttelse. Komparative studier kunne nok have givet modellerne og resultaterne større dybde.

*E. Ladewig Petersen*

*Peter Burke: Venice and Amsterdam. A study of seventeenth-century élites. Maurice Temple Smith, London, 1974. 154 s. £ 2.75.*

Arbejdet rummer en sammenlignende analyse af eliterne i Venezia og Amsterdam 1580–1720. Udgangspunkt for analysen er Vilfredo Paretos begrebsapparat og typeinddeling, der uden videre adopteres som velegnet til formålet. Hensigten er på dette grundlag at beskrive de to byers eliter under såvel en økonomisk som en politisk og kulturel synsvinkel. Til den venetianske elite henregnes doger og *procuratori di S. Marco* (statuslaget lige under dogerne), i alt 244 mænd i perioden som helhed. Amsterdams elite omfatter borg-